

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	6ECdo/9/2015
Identifikačné číslo spisu:	9015898567
Dátum vydania rozhodnutia:	26.05.2016
Meno a priezvisko:	JUDr. Rudolf Čirč
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2016:9015898567.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v exekučnej veci oprávneného M. R., bývajúceho v V. nad Z., R. I. XX/XX, zastúpeného JUDr. Dušanom Kolesárom, advokátom so sídlom v Bratislave, Laurinská 12, proti povinnému B. C., bývajúcemu v V. nad Z., J. C. XXX/X, o vymoženie 829 847,97 eur (25 000 000 Sk) s prísl., vedenej na Okresnom súde Trenčín pod sp. zn. 27Er/69/2005, o dovolaní oprávneného proti uzneseniu Krajského súdu v Trenčíne z 28. februára 2014 sp. zn. 3CoE/115/2013, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesenie Krajského súdu v Trenčíne z 28. februára 2014 sp. zn. 3CoE/115/2013 a uznesenie Okresného súdu Trenčín zo 4. marca 2013 č. k. 27Er/69/2005-832 z r u š u j e a vec vracia Okresnému súdu Trenčín na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

Súdnej exekútorke Bc. Klaudii Dzurikovej bol dňa 31. 3. 2005 doručený návrh oprávneného na vykonanie exekúcie proti povinnému na vymoženie sumy 25 000 000 Sk (829 847,97 eur) s 15 % úrokmi z omeškania od 15. 11. 1996 do zaplatenia, ako aj trov predchádzajúceho konania 264 080 Sk (8 765,85 eur) a trov exekúcie. Oprávnený v návrhu uviedol, že vymáhané právo nadobudol na základe osvedčenia o dedičstve zo 7. 2. 2005 dedením po svojom bratovi L. R., zomrelému 2. 4. 2000, pričom L. R. nadobudol toto právo zmluvou o postúpení pohľadávky z 10. 9. 1999 od Ing. B. C., ktorému bolo pôvodne priznané rozsudkom Okresného súdu Trenčín zo 7. mája 1998 č. k. 4C/483/97-67 (ďalej len „exekučný titul“).

Okresný súd Trenčín (ďalej len „exekučný súd“ alebo „súd prvého stupňa“) v zmysle ustanovenia § 44 zákona č. 233/1995 Z. z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok) a o zmene a doplnení ďalších zákonov (ďalej len „Exekučný poriadok“) v znení platnom v čase podania návrhu na vykonanie exekúcie poveril dňa 12. 4. 2005 súdnu exekútoru vykonaním exekúcie v navrhovanom rozsahu.

Uznesením zo 4. marca 2013 č. k. 27Er/69/2005-832 exekučný súd exekúciu zastavil. Jej zastavenie

odôvodnil ustanovením § 57 ods. 1 písm. f/ Exekučného poriadku, t. j. zánikom práva priznaného exekučným titulom, a to z dôvodu splnenia dlhu povinným mimo exekúcie. Tento právny záver vyvodil zo skutkových zistení vyplývajúcich z hodnotenia ním vykonaných dôkazov majúci za to, že povinný predložením výdavkového pokladničného dokladu z 9. 11. 1999 preukázal zaplatenie sumy 25 264 080 Sk na úhradu pohľadávky z exekučného titulu L. R.. V súvislosti s popieraním podpisu L. R. na označenom výdavkovom pokladničnom doklade (resp. dvoch takýchto dokladoch) oprávneným uviedol, že z listinného dôkazu - znaleckého posudku Kriminalistického a expertízneho ústavu Policajného zboru v Bratislave z 26. 5. 2008, ktorý je súčasťou vyšetrovacieho spisu Krajského riaditeľstva Policajného zboru, Úradu justičnej a kriminálnej polície v Považskej Bystrici, č. ČVS:KRP-6/OEK-TN-2006, vyplýva, že nebolo potvrdené, ale ani vylúčené, že sporné podpisy na označených dokladoch sú podpismi nebohého L. R.. Zároveň z tohto dôvodu nepovažoval za potrebné vyhovieť návrhu oprávneného na nariadenie znaleckého dokazovania v exekučnom konaní znalcom z odboru písmoznalectva.

Krajský súd v Trenčíne ako odvolací súd (ďalej len „krajský súd“ alebo „odvolací súd“) na odvolanie oprávneného uznesením z 28. februára 2014 sp. zn. 3CoE/115/2013 uznesenie exekučného súdu zo 4. marca 2013 č. k. 27Er/69/2005-832 potvrdil. Potvrdenie uznesenia o zastavení exekúcie odôvodnil jeho vecnou správnosťou stotožňujúc sa aj s jeho dôvodmi, a to po skutkovej i právnej stránke. V súvislosti s odvolacími námietkami oprávneného uviedol, že súd nie je viazaný návrhmi účastníkov na vykonanie dokazovania a nie je povinný vykonať všetky navrhované dôkazy, že znalecký posudok vyhotovený pre účely policajného vyšetrovania bol riadne vykonaný ako listinný dôkaz, že exekučný súd nebol viazaný svojím uznesením z 24. 1. 2012, ktorým odročil pojednávanie za účelom ustanovenia znalca z odboru písmoznalectva, a že oprávnený, aj keď nebol poučený podľa § 120 ods. 4 zákona č. 99/1963 Zb. Občianskeho súdneho poriadku v znení neskorších predpisov (ďalej len „O. s. p.“) o možnosti navrhovať alebo predkladať dôkazy do skončenia dokazovania, neoznačil za odvolací dôvod skutočností alebo dôkazy, ktoré neboli uplatnené pred súdom prvého stupňa.

Proti tomuto uzneseniu krajského súdu podal dovolanie oprávnený. Žiadal, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) uznesenie krajského súdu i uznesenie exekučného súdu zrušil a vec vrátil exekučnému súdu na ďalšie konanie. Dovolanie, resp. jeho prípustnosť, odôvodnil odňatím možnosti konať pred súdom v zmysle ustanovenia § 237 ods. 1 písm. f/ O. s. p. K odňatiu jeho možnosti konať pred súdom malo dôjsť tým, že exekučný súd, hoci odročil pojednávanie za účelom ustanovenia znalca z odboru písmoznalectva, v ďalšom konaní svoj očakávaný postup náhle a nepredvídateľne zmenil tak, že znalecké dokazovanie nevykonal. Uviedol, že ak by súd uznesením nedeklaroval ustanovenie znaleckého dokazovania, bol by si dal vyhotoviť znalecký posudok z vlastnej iniciatívy, t. j. mimo exekučného konania, a bol by ho v konaní navrhol vykonať ako listinný dôkaz. Za odňatie možnosti konať pred súdom označil aj nedostatok riadneho odôvodnenia rozhodnutí súdov v exekučnom konaní.

Povinný vo vyjadrení k dovolaniu uviedol, že tento mimoriadny opravný prostriedok bol podaný oneskorene - jeden deň po zákonnej lehote.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O. s. p.) po zistení, že dovolanie bolo podané včas (dovolaním napadnuté uznesenie krajského súdu nadobudlo právoplatnosť 13. 6. 2014, koniec jednomesačnej lehoty na podanie dovolania pripadol na nedeľu 13. 7. 2014, preto posledným dňom na jeho podanie bol pondelok 14. 7. 2014, kedy aj bolo podané, a to na pošte) účastníkom konania, preskúmal napadnuté uznesenie a dospel k záveru, že dovolanie je dôvodné.

Podľa ustanovenia § 236 ods. 1 O. s. p. možno dovolaním napadnúť právoplatné rozhodnutie odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa.

Občiansky súdny poriadok upravuje prípustnosť dovolania proti uzneseniu odvolacieho súdu v ustanoveniach § 237 a 239 O. s. p.

Dovolanie proti uzneseniu odvolacieho súdu je v prvom rade prípustné (a súčasne dôvodné) vtedy, ak je konanie postihnuté vadami taxatívne uvedenými v § 237 O. s. p., ktoré spôsobujú tzv. zmätočnosť rozhodnutia odvolacieho súdu. K týmto vadám prihliada dovolací súd - ak je dovolanie podané včas a na to oprávneným subjektom - z úradnej povinnosti (§ 242 ods. 1 veta druhá O. s. p.).

Podľa § 237 ods. 1 písm. f/ O. s. p. je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak sa účastníkovi konania postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom.

Odňatím možnosti konať pred súdom sa rozumie postup súdu, ktorým znemožnil účastníkovi konania realizáciu tých procesných práv, ktoré mu Občiansky súdny poriadok dáva (napr. právo zúčastniť sa pojednávania, robiť prednesy, navrhovať dôkazy, vyjadrovať sa k vykonaným dôkazom, právo na zákonný a predvídateľný postup súdu, právo na zachovanie princípu rovnosti zbraní, právo na presvedčivé odôvodnenie rozhodnutia a pod.).

Podľa názoru dovolacieho súdu konanie pred odvolacím súdom je takouto vadou vyplývajúcou z uvedeného ustanovenia postihnuté.

Na výkon rozhodnutia a exekučné konanie podľa osobitného predpisu sa použijú ustanovenia predchádzajúcich častí, ak tento osobitný predpis neustanovuje inak (§ 251 ods. 4 veta prvá O. s. p.).

Podľa § 1 O. s. p. Občiansky súdny poriadok upravuje postup súdu a účastníkov v občianskom súdnom konaní tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov, ako aj výchova na zachovávanie zákonov, na čestné plnenie povinností a na úctu k právam iných osôb.

Z citovaného ustanovenia § 1 O. s. p. vyplýva právo účastníka na spravodlivé súdne konanie, ktoré je na ústavnej úrovni zaručené čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a na medzinárodnej úrovni čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor“). Z tohto práva možno vyvodíť princíp spravodlivého - férového - postupu súdu v konaní a princíp zachovávania rovnosti účastníkov konania.

V preskúmvanej veci súdy v exekučnom konaní uvedené princípy dôsledne nerešpektovali.

Aj keď uznesením o odročení pojednávania z 24. 1. 2012 za účelom ustanovenia znalca z odboru písomznalectva nebol exekučný súd viazaný, nemožno jeho postup spočívajúci v tom, že napriek tomuto uzneseniu znalecké dokazovanie nenariadil, ale bez ďalšieho rozhodol o zastavení exekúcie, považovať za férový, a teda za spravodlivý. Oprávnený, ktorý vykonanie znaleckého dokazovania navrhol, mohol totiž oprávnené očakávať a spoliehať sa na to, že takýto dôkaz (vzhľadom na uvedené rozhodnutie súdu) vykonaný bude a že nemusí vyvíjať snahu na zadováženie znaleckého posudku z vlastnej iniciatívy mimo konania. Ak sa exekučný súd rozhodol od svojho zámeru upustiť a znalecké dokazovanie nenariadiť, požiadavka na férovosť a transparentnosť (neprekvapivosť) jeho postupu vyžadovala, aby túto skutočnosť oprávnenému oznámil a aby ho poučil v zmysle § 120 ods. 4 O. s. p. o možnosti predložiť alebo označiť dôkazy do skončenia dokazovania, a tiež aby mu poskytol aj primeraný časový priestor na prípadné splnenie tejto možnosti. Takto však nepostupoval, čo malo za následok, že oprávnený sa o nenariadení znaleckého dokazovania dozvedel až z uznesenia o zastavení exekúcie. Dovolací súd sa v tejto konkrétnej veci nestotožňuje s názorom odvolacieho súdu, podľa ktorého nerešpektovanie ustanovenia § 120 ods. 4 O. s. p. exekučným súdom bolo zhojené možnosťou oprávneného uplatniť v odvolaní ako odvolací dôvod skutočnosti alebo dôkazy, ktoré neboli uplatnené pred súdom prvého stupňa. Z povahy veci je totiž zrejmé, že zadováženie prípadného znaleckého posudku znalcom z odboru písomznalectva oprávneným z vlastnej iniciatívy v priebehu plynutia pätnásťdňovej odvolacej lehoty bolo nereálne. Tým, že nesprávny postup exekučného súdu nebol odstránený ani odvolacím súdom (ktorý, ako už bolo uvedené, ho za nesprávny nepovažoval), bolo konanie pred oboma súdmi postihnuté vadou spočívajúcou v odňatí možnosti oprávneného konať pred súdom, zakladajúcou prípustnosť a zároveň dôvodnosť podaného dovolania.

Vzhľadom na okolnosti danej veci však podľa názoru dovolacieho súdu k odňatiu možnosti oprávneného konať pred súdom došlo aj samotným nevykonaním znaleckého dokazovania znalcom z odboru písomoznalectva v exekučnom konaní. Nevykonaním tohto dôkazu, ktorý mohol mať pre rozhodnutie podstatný význam, nebola rešpektovaná zásada „rovnosti zbraní“ účastníkov exekučného konania.

V zmysle čl. 6 ods. 1 Dohovoru jednou zo všeobecných záruk spravodlivého prejednávania veci pred súdom je zásada „rovnosti zbraní“. Táto zásada zabezpečuje, aby v súdnom konaní mali jeho účastníci rovnaké postavenie a aby sa dosiahla „spravodlivá rovnováha“ medzi stranami sporu. „Rovnosť zbraní“ spočívajúca v rovnakom postavení účastníkov súdneho konania sa prejavuje v procesnoprávnom postavení účastníkov konania, v spôsobe a rozsahu dokazovania a v iných oblastiach spojených so súdnym uplatňovaním práva. Zachovanie „rovnosti zbraní“ z pohľadu spôsobu a rozsahu vykonávaného dokazovania sa týka aj oprávnenia účastníkov konania navrhovať dôkazy. Možnosť navrhovania dôkazov je spojená s princípom dôkazného bremena, ktorého úspešnosť sa v súdnom spore viaže na schopnosť predložiť adekvátne dôkazy na preukázanie svojich tvrdení. Výber dôkazných prostriedkov je na vôľi účastníka konania, no o tom, ktoré z navrhovaných dôkazov budú vykonané a ktoré nie, rozhoduje súd podľa svojej voľnej úvahy. Obsahom záruky na spravodlivý súdny proces z pohľadu oprávnenia navrhovať dôkazy je však limitovanie tejto voľnej úvahy súdu. Týmto limitom je požiadavka, aby nevykonanie navrhnutých dôkazov alebo vykonanie iných dôkazov nepostavilo účastníka konania do jasne nevýhodnejšej pozície v porovnaní s jeho odporcom v súdnom spore (por. rozhodnutia Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Nideröst-Huber proti Švajčiarsku, rozsudok, 18. 2. 1997, č. 18990/91, § 23, tiež Foucher proti Francúzku, rozsudok, 18. 3. 1997, č. 22209/93, § 34 a Dombo Beheer B. V. proti Holandsku, rozsudok, 27. 10. 1993, č. 14448/88, § 33 - 35). V súvislosti s rozhodnutím súdu, ktoré z navrhovaných dôkazov vykoná a ktoré nie, zachovanie zásady „rovnosti zbraní“ teda znamená, že účastník konania nesmie byť týmto rozhodnutím znevýhodnený oproti druhému účastníkovi. Podľa judikatúry Ústavného súdu Slovenskej republiky nevykonanie účastníkom navrhnutého dôkazu môže byť porušením základného práva na spravodlivé súdne konanie dokonca aj bez priamej spojitosti s porušením zásady „rovnosti zbraní“. Ústavný súd Slovenskej republiky vo svojom náleze z 26. januára 2010 sp. zn. III. ÚS 332/09 vyslovil názor, že nevykonanie navrhovaného dôkazu, ak tento mohol mať vplyv na posúdenie skutkového stavu, ktorý z doteraz vykonaných dôkazov nemožno bezpečne ustáliť, je porušením práva na spravodlivé súdne konanie v zmysle čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky.

V predmetnej veci povinný v exekučnom konaní tvrdil, že vymáhaný dlh splnil. Na preukázanie svojho tvrdenia predložil listinný dôkaz (výdavkový pokladničný doklad). Exekučný súd dokazovanie týmto dôkazom vykonal. Oprávnený sa proti predloženému dôkazovi bránil tvrdením, že podpis príjemcu na tomto listinnom dôkaze nie je pravý a na toto svoje tvrdenie navrhol vykonať znalecké dokazovanie. Exekučný súd tento navrhnutý dôkaz nevykonával, hoci znalecké dokazovanie znalcom z odboru písomoznalectva je v prípade popierania pravosti podpisu, zvlášť ak ide o podpis už nežijúcej osoby, dôležitým a rozhodujúcim dôkazom na posúdenie tejto skutočnosti, na ktoré treba odborné znalosti. Vykonanie rozhodujúceho dôkazu navrhnutého povinným a zároveň nevykonanie rozhodujúceho dôkazu, navrhnutého na tú istú spornú okolnosť oprávneným, postavilo oprávneného do jasne nevýhodnejšej pozície v porovnaní s povinným, čím došlo k porušeniu zásady „rovnosti zbraní“. Toto znevýhodnenie nebolo eliminované tým, že na spornú skutočnosť (pravosť podpisu) bol vykonaný listinný dôkaz, a to znalecký posudok vyhotovený pre účely trestného konania. O. s. p. rozlišuje medzi vykonaním listinného dôkazu (§ 129) a vykonaním dôkazu ustanovením znalca (§ 127). V prípade ustanovenia znalca platí zásada, že súd znalca vyslúchne, čím sa pre účastníka konania zároveň vytvára možnosť klásť znalcovi prípadné otázky. Nenariadením znaleckého dokazovania v exekučnom konaní oprávnený takúto možnosť nemal. Pri hodnotení zachovania spravodlivej rovnováhy účastníkov exekučného konania navyše nebolo možné prehliadať, že znalecký posudok ako listinný dôkaz predložil v konaní povinný poukazujúc na jeho záver, že pravosť podpisu na ním predloženom doklade nemožno vylúčiť, a že teda z hľadiska dôkazného bremena išlo o dôkaz priaznivý pre neho. Napokon nebolo možné nebrať do úvahy tiež to, že v písomnom podaní 19. 12. 2005 (č. l. 92) povinný výslovne uviedol, že poskytol vyšetrovateľovi v trestnom konaní doklady potrebné na skúmanie pravosti podpisu nebohého L. R..

K odňatiu možnosti oprávneného konať pred súdom došlo aj nedostatočným odôvodnením rozhodnutí oboch súdov v exekučnom konaní. Tento nedostatok bol založený čiastočnou rozpornosťou odôvodnenia ich rozhodnutí, a tým aj jeho nepresvedčivosťou, a to v otázke zastavenia exekúcie v celom rozsahu. Oba sudy totiž na jednej strane výslovne uviedli, že predmetom exekúcie bolo vymoženie sumy 25 000 000 Sk (829 847,97 eur) s 15 % úrokmi z omeškania od 15. 11. 1996 do zaplataenia, ako aj trov predchádzajúceho konania 264 080 Sk (8 765,85 eur) a trov exekúcie, no na druhej strane konštatovali splnenie dlhu povinným ako dôvod zastavenia celej exekúcie, hoci toto splnenie sa podľa ich záverov malo týkať len istiny 25 000 000 Sk a trov pôvodného konania 264 080 Sk. Úplná absencia odôvodnenia zastavenia exekúcie aj v časti úrokov z omeškania, hoci tieto za čas od 15. 11. 1996 do 9. 11. 1999 (kedy podľa záverov súdov malo dôjsť k splneniu dlhu) dosahovali takmer polovicu z vymáhanej istiny, mala za následok vadu konania podľa § 237 písm. f/ O. s. p., a teda odňatie možnosti oprávnenému konať pred súdom. Tento záver je súladný so stanoviskom občianskoprávneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 3. 12. 2015, publikovaným v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu Slovenskej republiky a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky 1/2016 pod č. 2, v zmysle ktorého nepreskúmateľnosť rozhodnutia výnimočne, keď písomné vyhotovenie rozhodnutia neobsahuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu, môže byť skutočnosťou, ktorá zakladá prípustnosť dovolania podľa § 237 ods. 1 písm. f/ Občianskeho súdneho poriadku. Za absenciu zásadného vysvetlenia dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu treba totiž považovať aj vnútornú rozpornosť odôvodnenia rozhodnutia, priečiacu sa pravidlám logického uvažovania, a to v otázke podstatnej pre správnosť rozhodnutia.

So zreteľom na uvedené najvyšší súd uznesenie odvolacieho súdu ako i rovnakou vadou postihnuté uznesenie exekučného súdu zrušil a vec vrátil exekučnému súdu na ďalšie konanie.

Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok